

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

Institucions

AJUNTAMENT D'ORISTÀ

CONSORCI DEL LLUÇANÈS

SOT PROSPECCIÓ ARQUEOLÒGICA

MUSEU D'ARQUEOLOGIA DE CATALUNYA

GENERALITAT DE CATALUNYA

SUBDIRECCIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL

L'EQUIP

ORIOl AMBLÀS

GEMMA CARDONA

MARTINO GIULIO COPPOLA

EDUARD BLE

JORDI COMPTE

ELISABET CORS

JORDI COSTA

MONTSE FUMANYA

GEORGES JABBOUR

ALEX NOVO

JORDI PLANS

TÀNIA POLONIO

ALBERT PRATDESABA

MONTSE ROCAFIGUERA

MAYCA ROJO

MIREIA ROMERO

XAVIER RUBIO

LAURA VILLENA

MARIA YUBERO

GIANLUCCA CATANZARITI

CRISTIAN DIETZ

CARLES PADRÓS

ÀNGELS PUJOL

ROGER SALA

JORDI PRINCIPAL

TAMBÉ ENS HAN AJUDAT

CARLES COMA

IMMA OLLICH

IMMA MESTRES

MONTSE DURAN

MONTSE ROCAFIGUERA

XAVIER HERNÁNDEZ

ENEKO IRIARTE

EVA BOIXADER

ANTONI CABALLÉ

JOSEP M. RUEDA

GEMMA HERNÁNDEZ

BERNAT VILARASAU

ROSA VESTIT

Mas PUIG ORIOL

CAL TONI

L'ARBEQUINA

PARRÒQUIA D'ORISTÀ

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

0. Els objectius del projecte d'investigació de Puig Ciutat

- Descriure i avaluar el potencial del jaciment arqueològic de Puig Ciutat i el seu entorn immediat.
- Fer-ho aplicant noves tecnologies en prospecció geofísica, sistemes no destructius i d'anàlisi de materials.
- Potenciar la recerca arqueològica al Lluçanès, entès com una entitat geogràfica.
- Donar a conèixer el jaciment al públic i al món científic.
- Traçar un pla director de la recerca tenint en compte l'aprofitament turístic del jaciment.

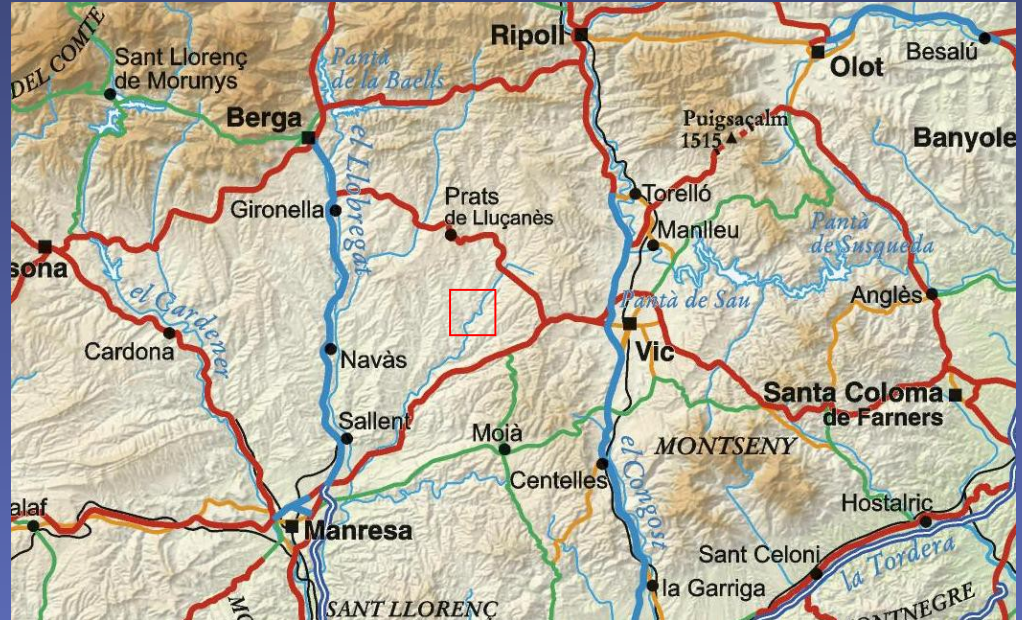

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

1. On és Puig Ciutat

Catalunya

Catalunya Central

Catalunya Central. El Lluçanès.

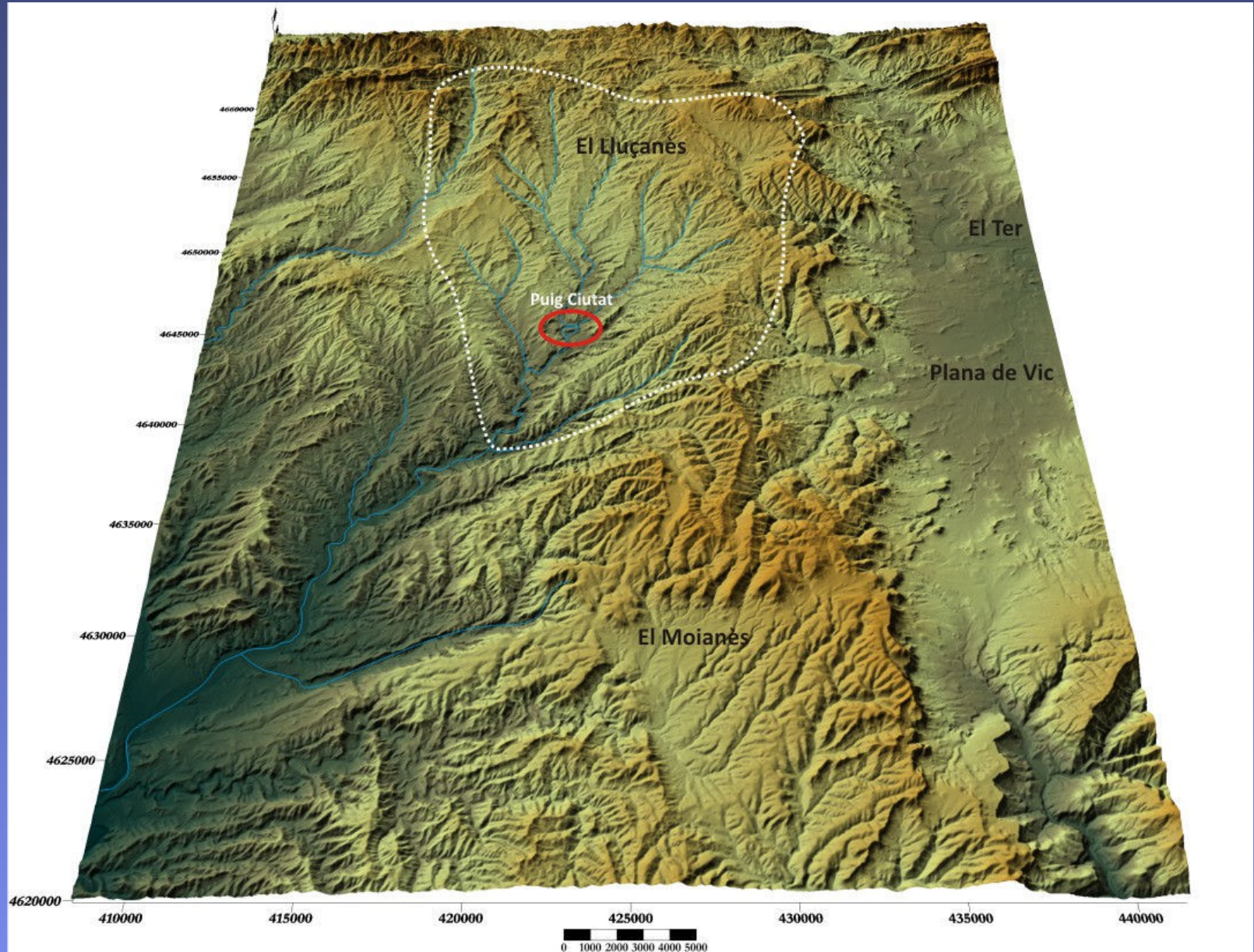
El Lluçanès és un altiplà muntanyós ubicat entre les valls del Llobregat (Berguedà, El Bages) i del Ter (Plana de Vic)

Municipi d'Oristà. A l'est del nucli de La Torre d'Oristà.

Puig Ciutat és un altiplà situat a la confluència entre la riera Gavarresa i la Riera d'Olost. 531m d'alçada.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

1. On és Puig Ciutat. El Relleu del Lluçanès

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

1. On és Puig Ciutat. EL jaciment i el seu entorn

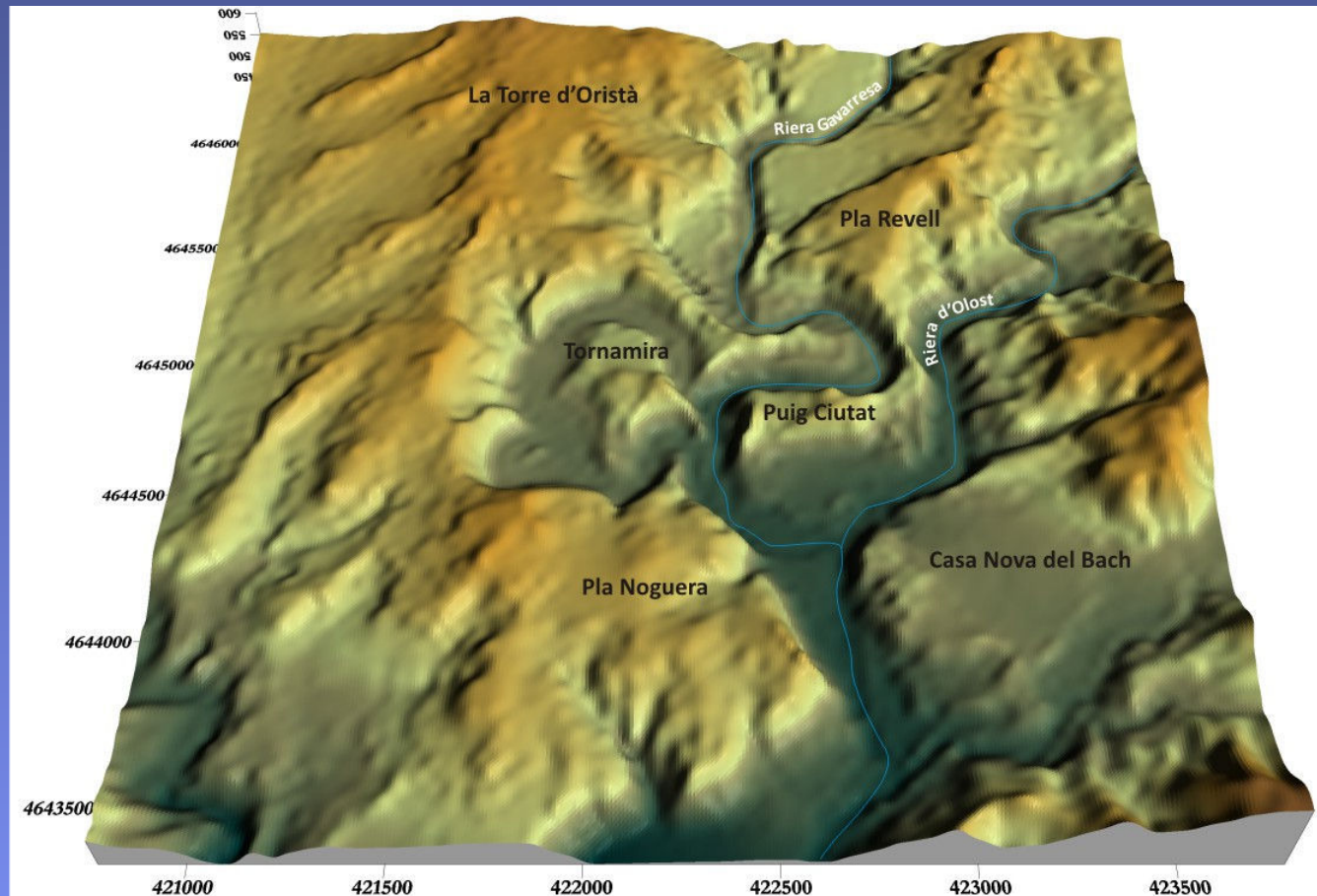
-Principals característiques:

-Situat a la confluència de dos rius

-Altiplà de fàcil defensa

-Envoltat de terres productives.

-Control de les valls vers el nord.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

2. Intervenció 2010. Què es va fer?

1.Preparació del projecte

Es van revisar les fotografies aèries de diferents anys per buscar indicis

Es va parlar amb gent coneixedora del lloc

2.Exploració de l'Entorn:

Excursió a Plà Revell, Pla de la Casa Nova del Bach, Planoguera, Sant Sebastià

3.Prospecció i neteja de vegetació

Es van utilitzar sensors per obtenir imatges del subsòl

Es van desbrossar les zones més emboscades

4.Excavació:

Es van escollir tres llocs per a excavar segons els resultats de la prospecció

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

2. Intervenció 2010. Què es va fer?

2.1. Preparació del Projecte

Es va recollir informació oral (i encara no en tenim prou)

Es van estudiar les peçes dipositades
al Museu de Prats del Lluçanès

Es van recollir les fotografies aèries disponibles

Es va crear un projecte i es va presentar
a les institucions (Ajuntament, Consorci, Generalitat)

Es va preparar la logística: Eines, Allotjament,
Acondicionament de la Rectoria de la Torre d'Oristà,
es va fer un tanca a l'accés per La Fàbrega.

Es va crear l'Equip d'Investigació: XXX voluntaris

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

2. Intervenció 2010. Què es va fer?

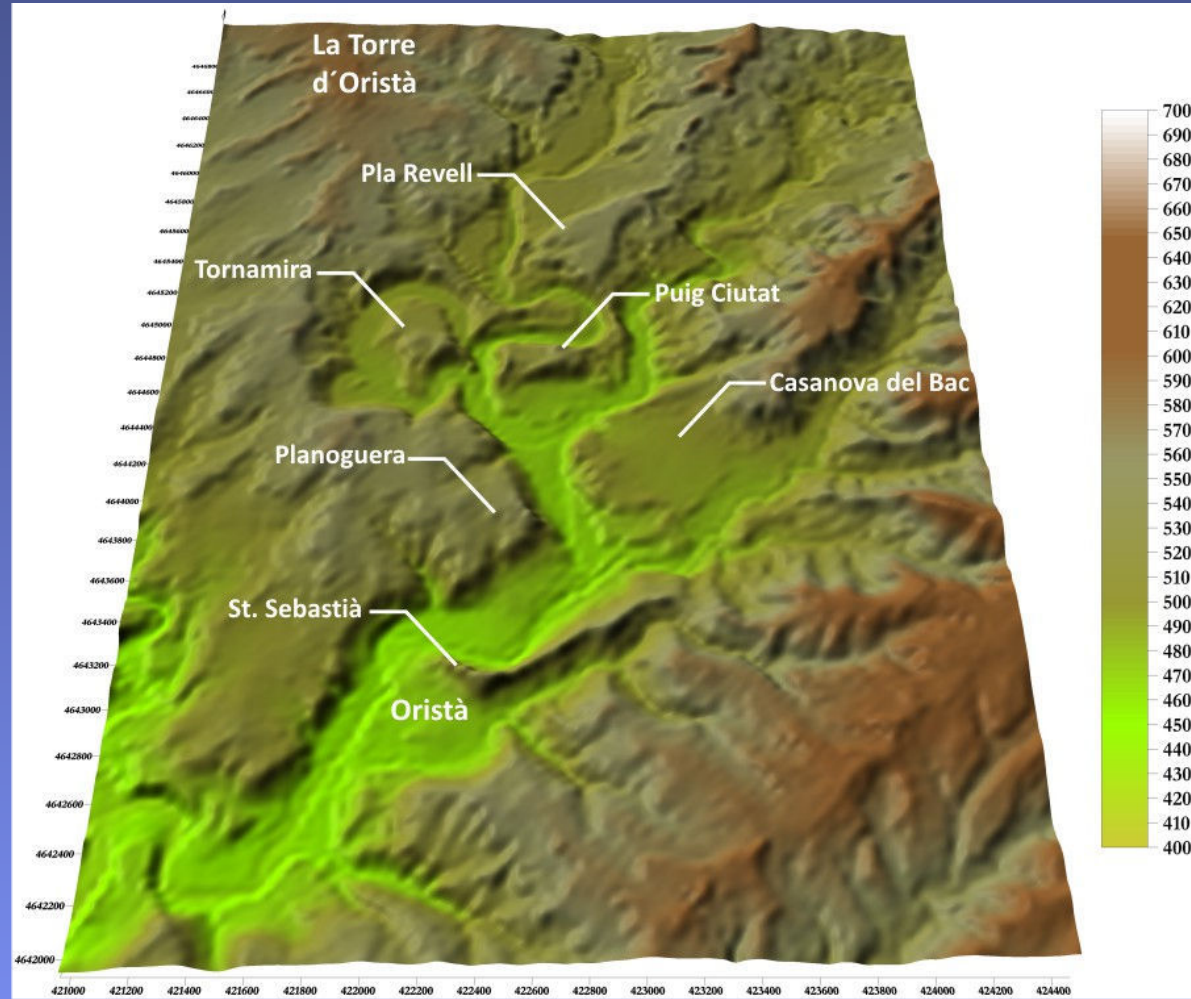
2.2. Exploració de l'Entorn

Una ciutat no està aïllada

Calen defenses, camins, tallers...

Es va explorar el Pla Revell

Sant Sebastià i Planoguera

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

2. Intervenció 2010. Què es va fer?

2.3. Prospecció geofísica i neteja de vegetació

Vista aèria del jaciment i indicació de les exploracions geofísiques realitzades

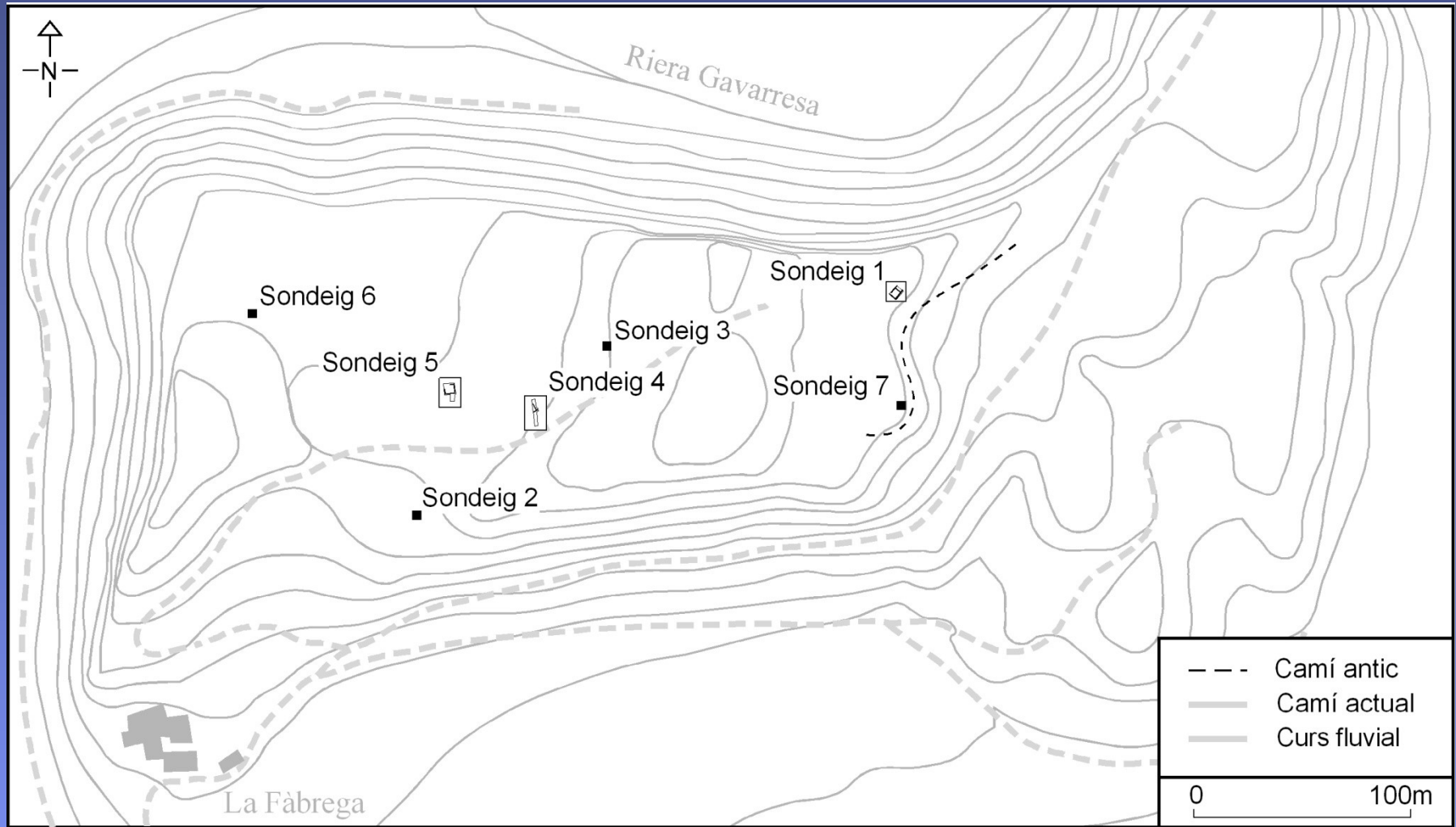

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

2. Intervenció 2010. Què es va fer?

2.1. Excavació.

Les prospeccions ens van donar informació sobre alguns dels llocs més interessants. Ara calia Excavar i verificar-ho.

3. Introducció històrica: Com és Catalunya al segle I aC?

- **El nord-est peninsular a finals del segle II i durant l' I aC**
 - Context general
 - Guerra Sertoriana (83 – 72 aC)
 - Guerra Civil entre els partidaris de Pompeu i Cèsar (49 – 45 aC)
- **L'exèrcit romà en campanya**
 - El legionari romà
 - La legió romana del segle I aC

Numância 133 aC

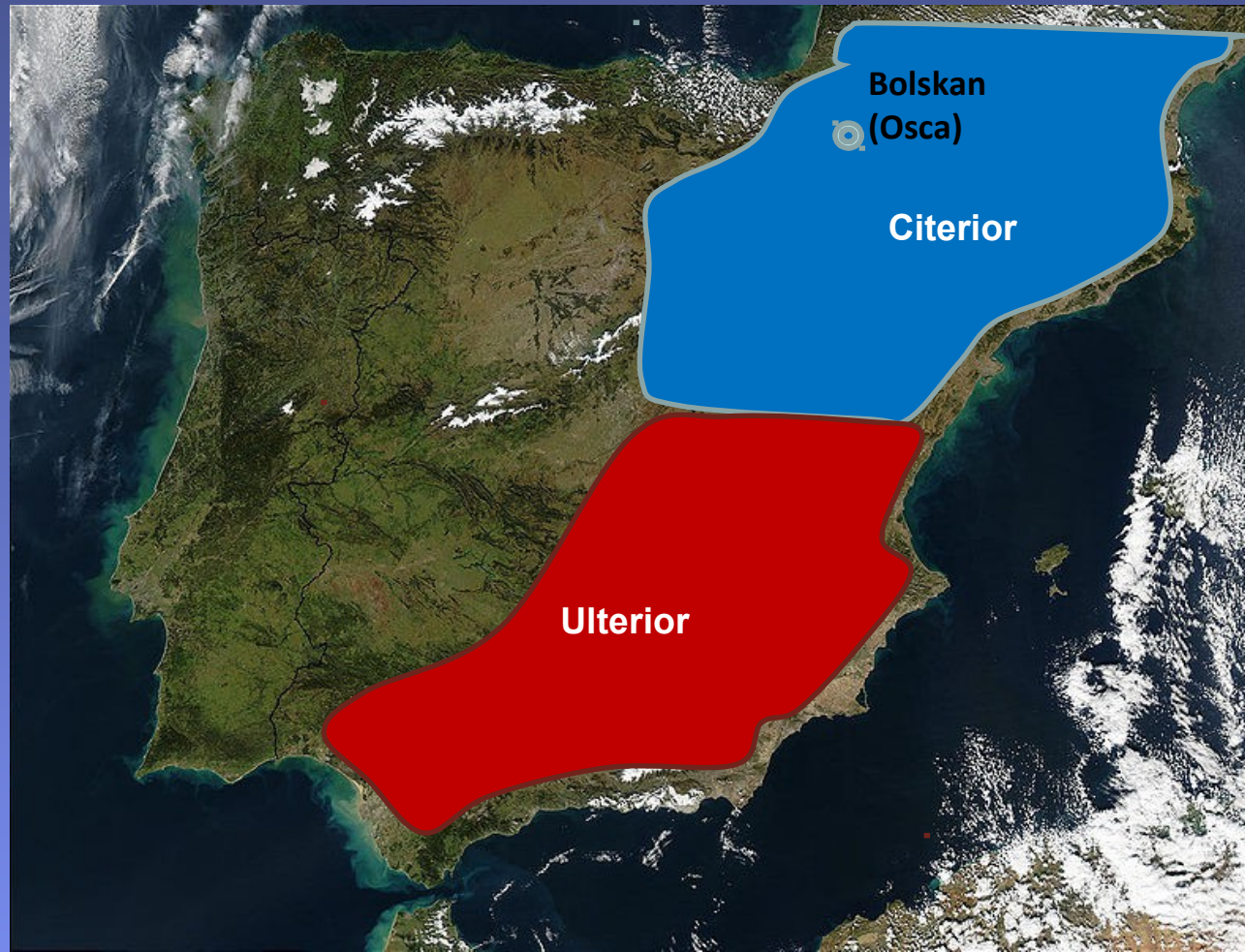
El nord-est peninsular a finals del segle II i durant el I aC

Guerra Sertoriana (83 – 72 aC)

- Context general

- Quint Sertori – Propraetor de la Hispània Citerior
- La Roma de Sul·la

- La Guerra

El nord-est peinsular a finals del segle II i durant el I aC

Guerra Civil entre els partidaris de Pompeu i Cèsar (49 – 45 aC)

- Context general

- Juli Cèsar i els seus partidaris
- Pompeu Magne i els seus partidaris

- La Guerra

- Pas del Rubicó
- Pompeu a Grècia
- **Cèsar a Hispània**
- Cèsar a Roma
- Cèsar a Grècia
- Pompeu a Egipte
- Pompeians a Àfrica
- Cèsar a Roma
- Cèsar a Egipte
- Cèsar a Àfrica
- Pompeians a Hispània
- Cèsar a Roma
- Cèsar a Hispània

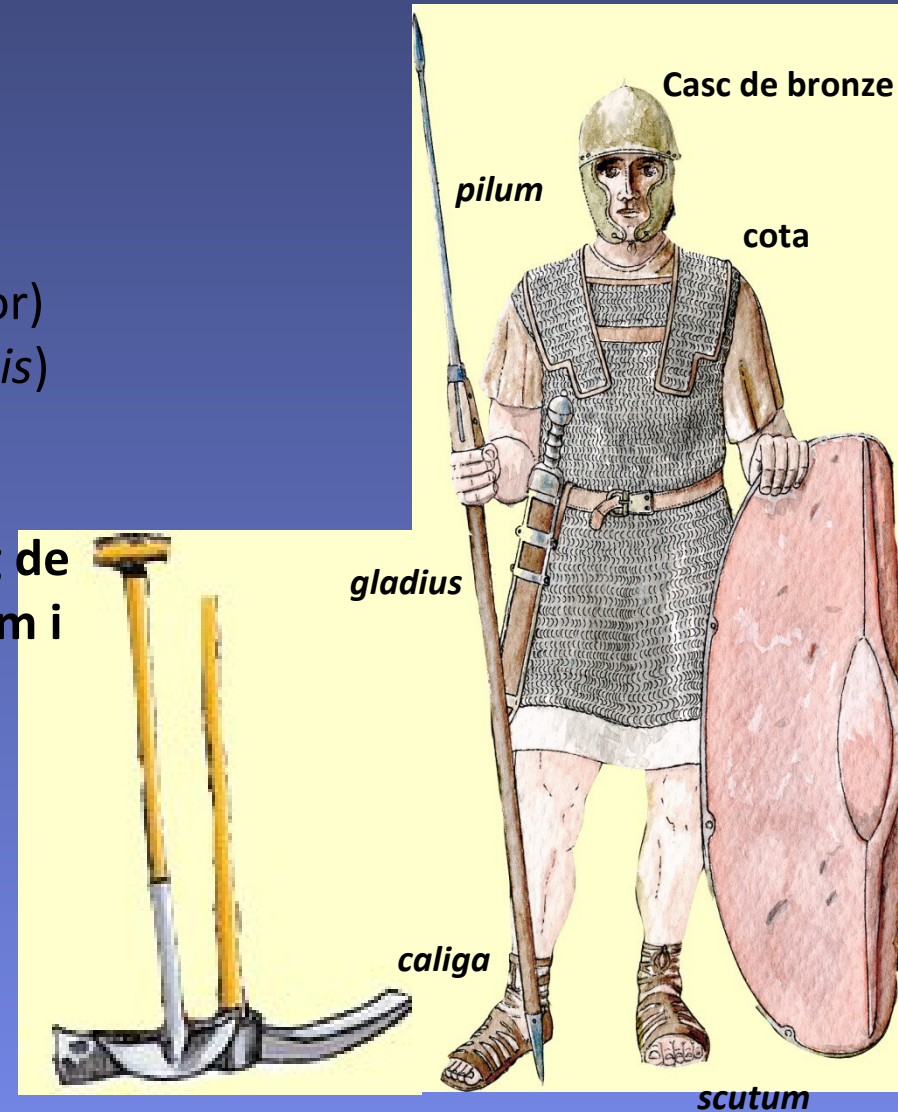

L'exèrcit romà en campanya

El legionari romà

- L'equip d'un legionari (*sarcina*)
 - Armes (18 – 22 kg)
 - Roba i mudes (túnica i capa)
 - Equip de cuina (cassola, vas i rostidor)
 - Racions alimentaries (*cibus castrensis*)
 - Racions per 15 – 20 dies

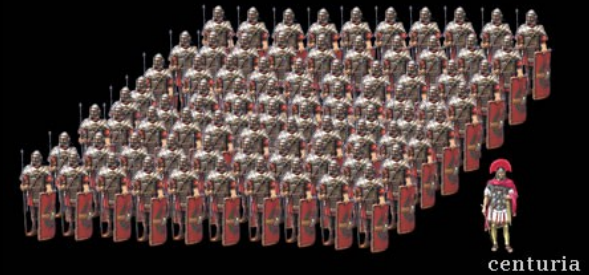
En total el soldat romà portava uns 40 kg de càrrega poden fer marxes diàries de 40 km i un radi d'acció d'uns 320 km.

L'exèrcit romà en campanya

Les legió romana del segle I aC

- La centuria - +/- 80 homes
- El maniple - 160 homes
- La cohort - 480 homes
- La legió - 4800 homes + 400 genets + auxiliars ...
- L'exèrcit consular - 4 legions - 19200 homes + 1600 genets + auxiliars ...

Guerra Civil entre els partidaris de Pompeu i Cèsar (49 – 45 aC)

Cada contendent disposava d'unes 12 legions de romans, mercenaris, ...
12 legions són més de 230.000 homes

Copyright P. Connolly "The Roman Fort"

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.1. La Prospecció geofísica. La prospecció magnètica

Buscant una descripció general del jaciment

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.1. La Prospecció geofísica. Resultats

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.1. La Prospecció geofísica. Interpretació

- / Estructura interpretada
- / Estructura dubtosa
- Zona anòmla de polaritat -
- Zona anòmla de polaritat +
- Element fèrric
- Combustió
- Possible sitja

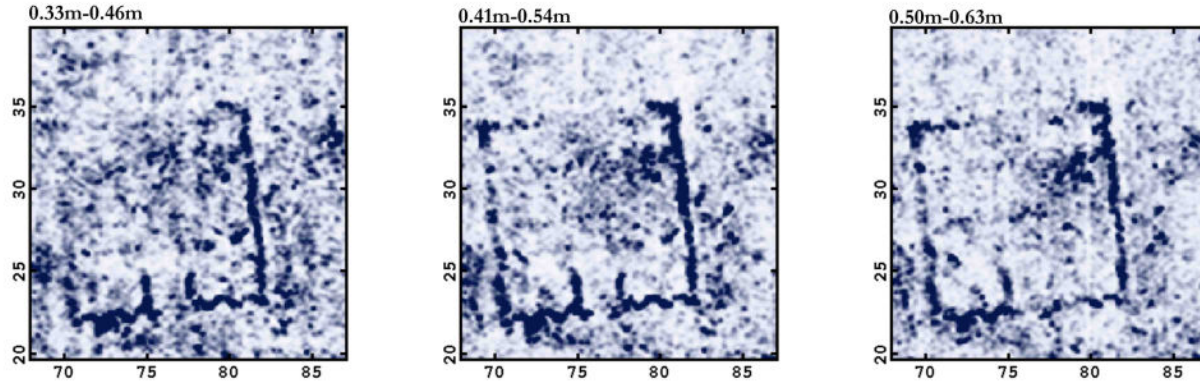

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

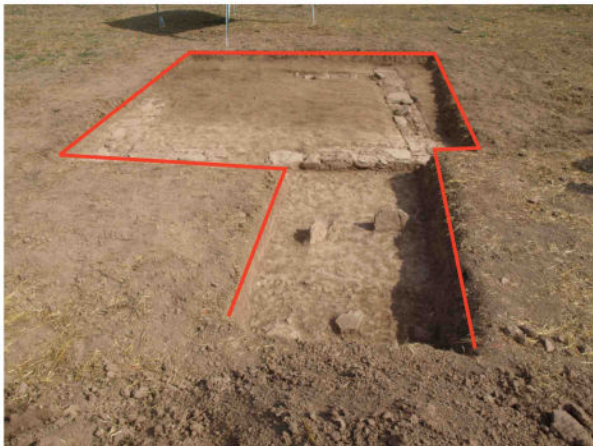
4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.1. La Prospecció geofísica. L'edifici 1

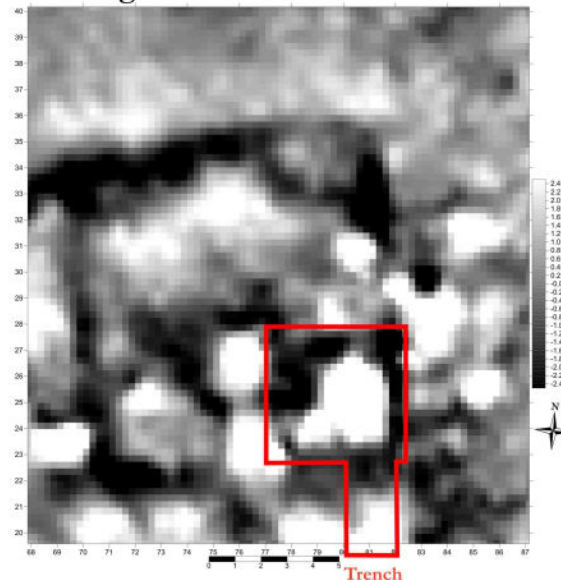
GPR IDS Hi-Mod-600. Time-slices

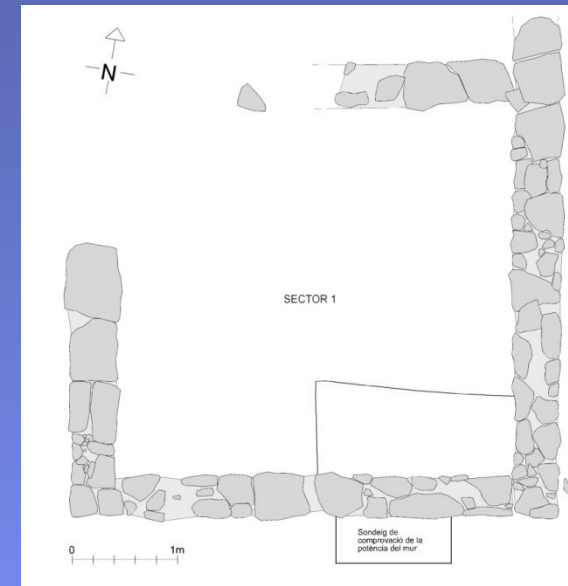
Archaeological trench

Bartington G-601

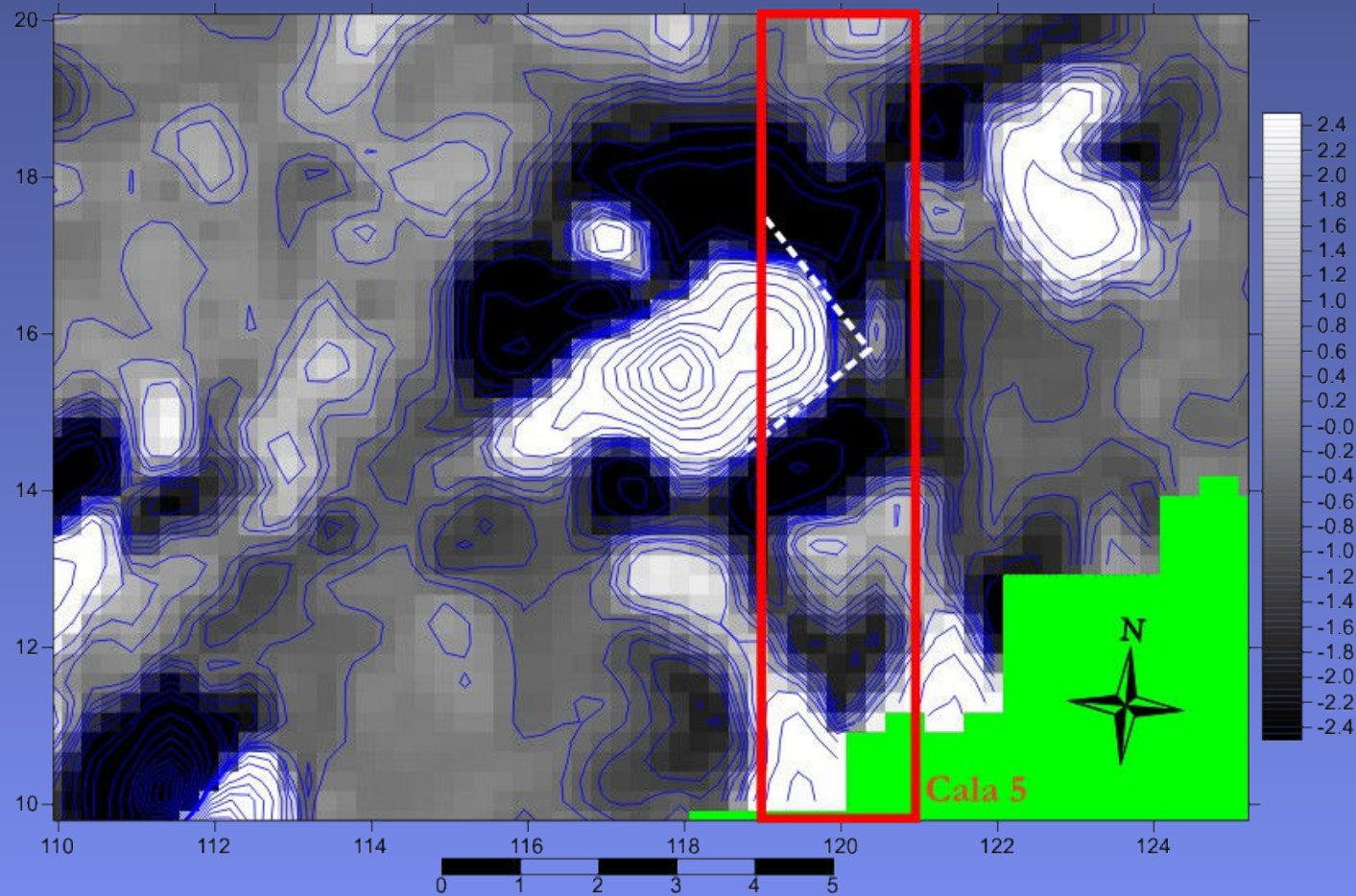
Vista aèria del jaciment i indicació de les exploracions geofísiques realitzades

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.1. La Prospecció geofísica. La Cala 5

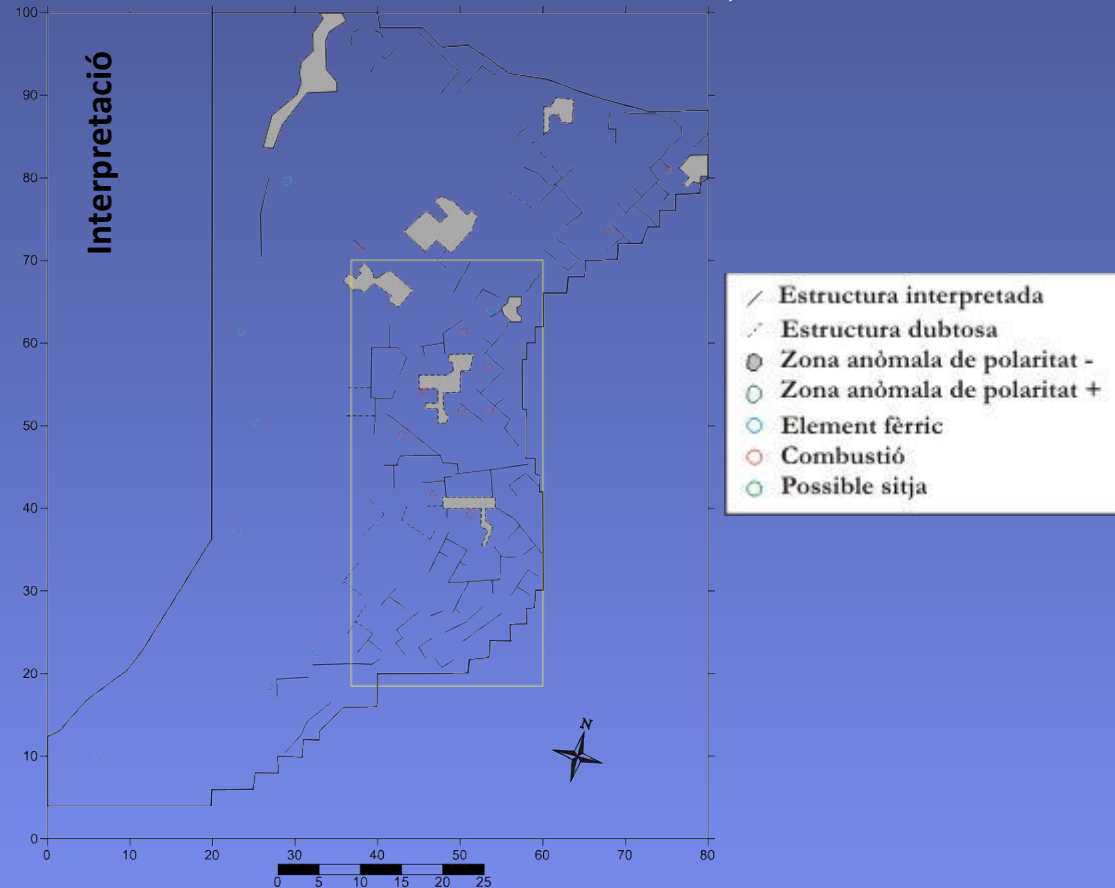
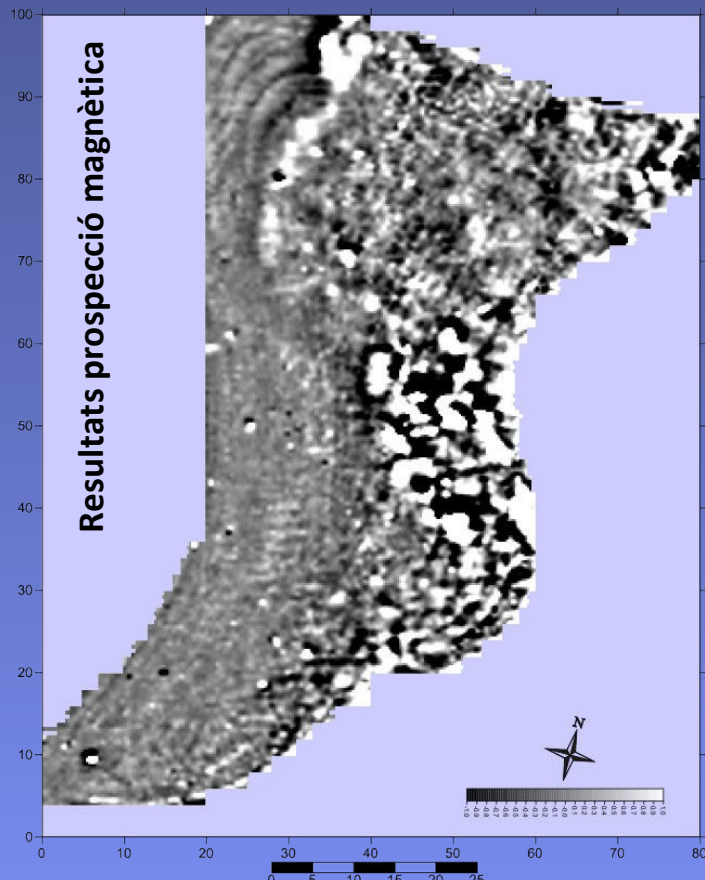
Imatge de la cala 5

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

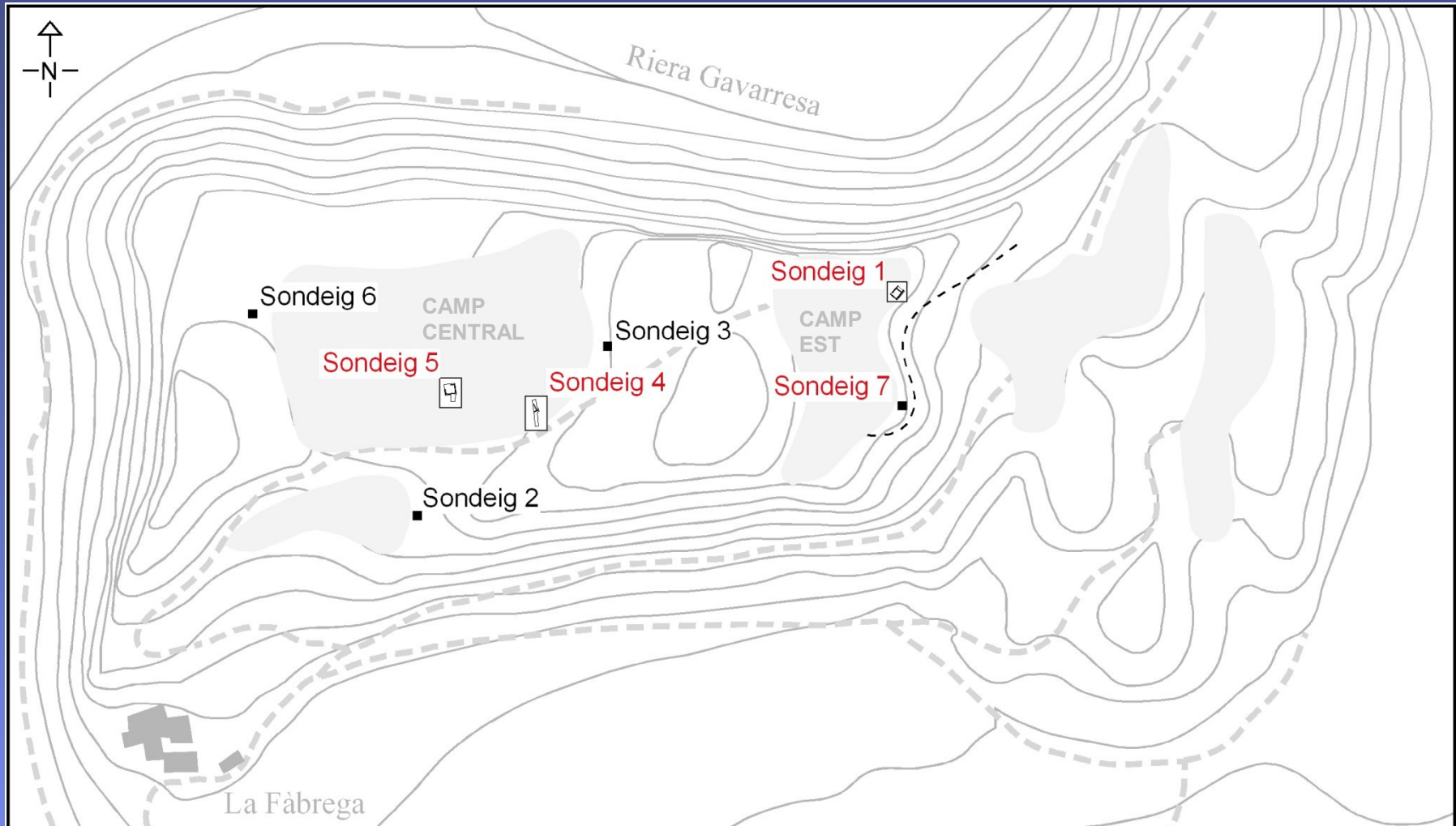
4.1. La Prospecció geofísica. El Camp 2

Vista aèria del jaciment i indicació de les exploracions geofísiques realitzades

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Excavació (sondejos).

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

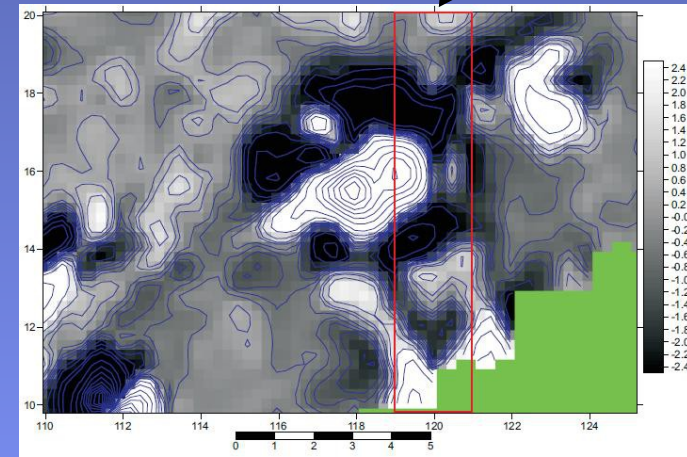
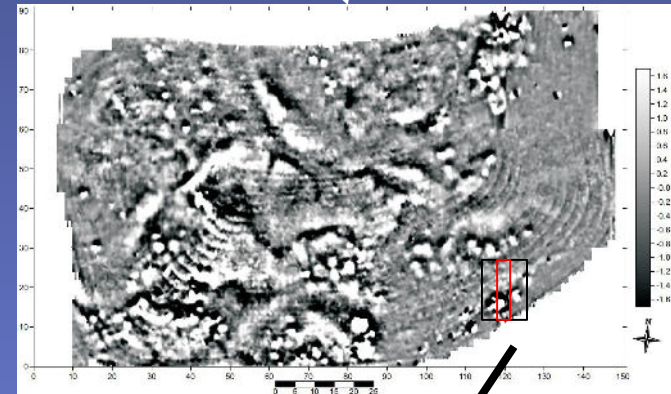
4.2. Sondeig 4 (Camp Central).

MOTIVACIÓ

1. Comprovació de la profunditat on es localitzen les restes arqueològiques (estructures i materials), atès que els treballs agrícoles feien aflorar materials arqueològics a superfície.

2. Comprovació dels resultats de la prospecció geofísica, que indicava en aquell punt:

- confluència de dos murs (franges negres).
- indicis d'una important combustió (franges blanques).

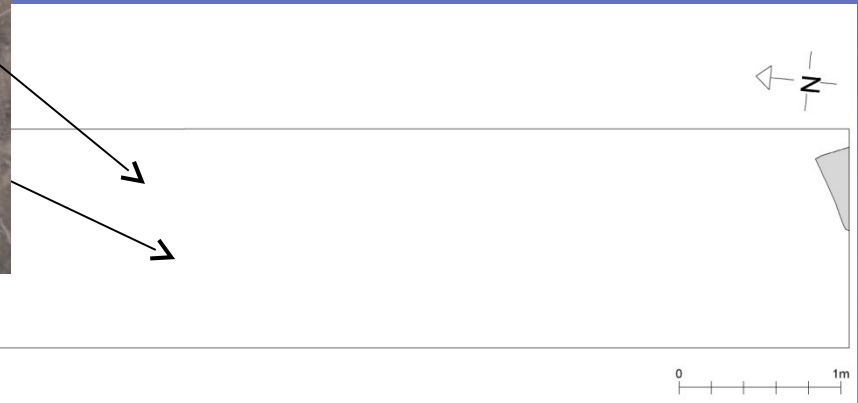
EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 4 (Camp Central).

ESTRUCTURES

- Cantonada entre diferents àmbits.
- Enderroc al nord, de procedència desconeguda.
- Indeterminació funcional.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 4 (Camp Central).

MATERIALS

Ceràmica

Ceràmica Campaniana:

- Cronologia: s. III – s. I aC.
- Producció originària de la Campània (Sud d'Itàlia)
- Vaixella de luxe.

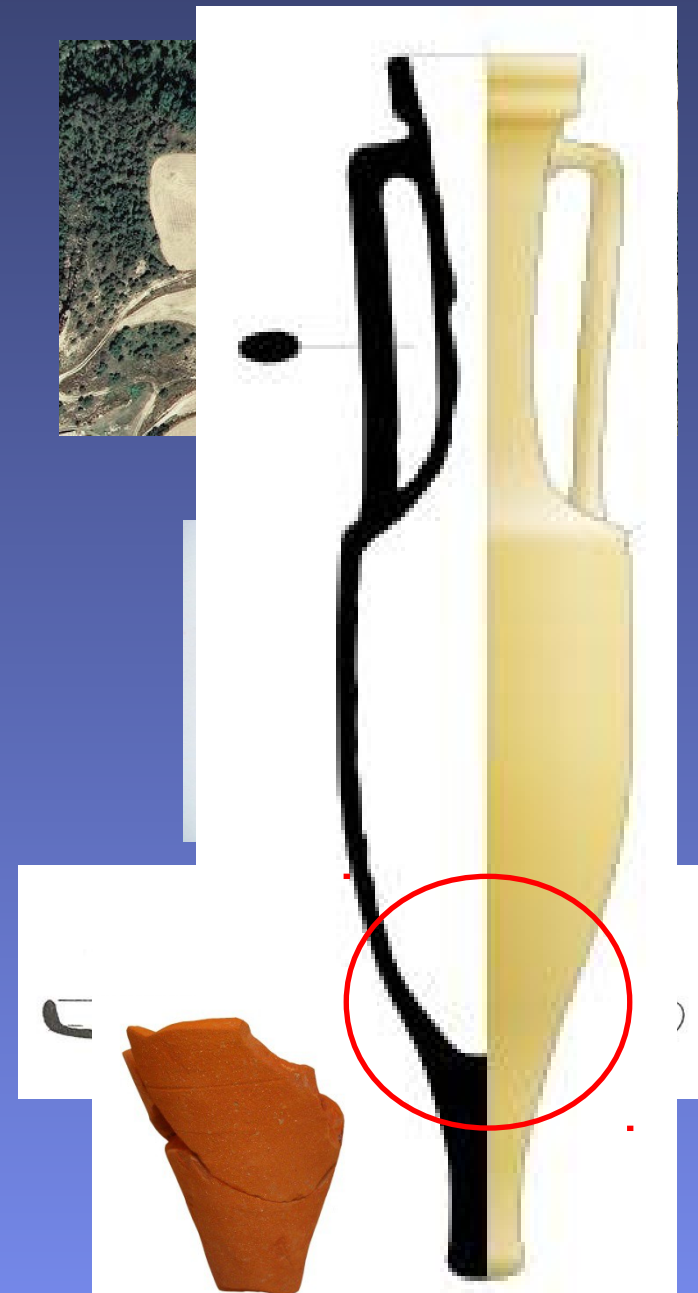
Campaniana C

- Cronologia: 150 aC – s.I aC.
- Fabricada a Sicília.
- Difusió molt escassa i rarament en punts interiors.

Produccions locals de tradició indígena.

Àmfores:

- Elements de transport (vi i oli).
- Importació de la Península Itàlica.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 4 (Camp Central).

MATERIALS:

Metalls

Eines:

- Pes de xarxa.
- Tisores d'esquilar.
- Podall.

Armes:

- Empunyadura de punyal bidiscoidal.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 4 (Camp Central).

INTERPRETACIÓ

- Les estructures arqueològiques es troben a 20 cm de la superfície.
- Confirmació de les dades aportades per prospecció la geofísica:
 - Detecció de les estructures: unió de dos murs.
 - Detecció de les zones cremades: indicis d'incendi en tot el sondeig.
- Els materials arqueològics apunten a una cronologia del s. I aC.
- La funcionalitat de l'estructura és difícil de determinar degut a l'estretor del sondeig.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

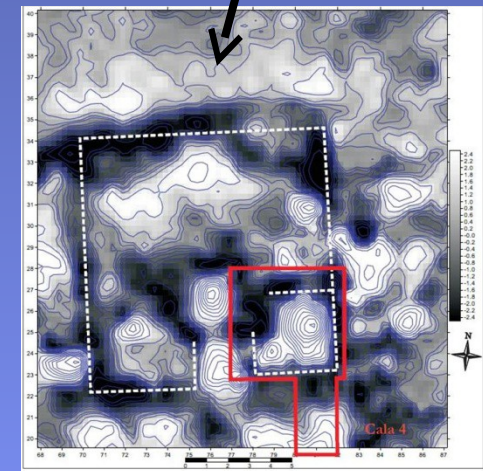
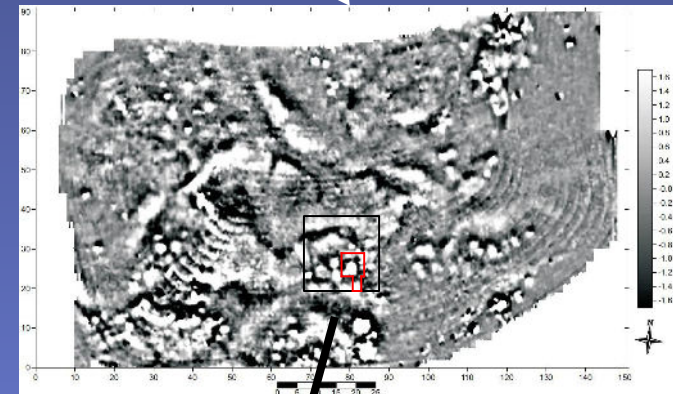
4.2. Sondeig 5. Edifici Central (Camp Central).

MOTIVACIÓ

1. Constatació de l'edifici 1 identificat durant les prospeccions geofísiques i identificació de les seves característiques:

- Cronologia.
- Caracterització funcional.

2. Comprovació de la profunditat de les restes.

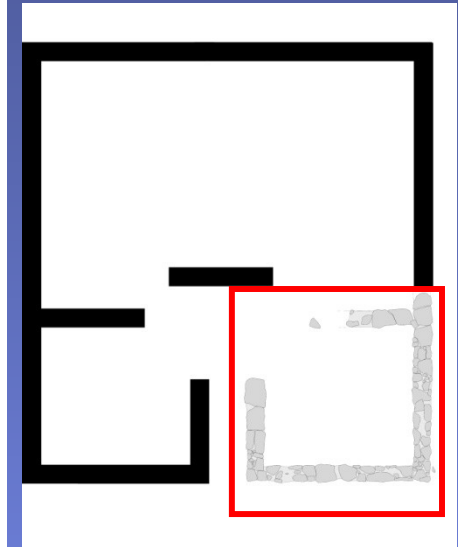
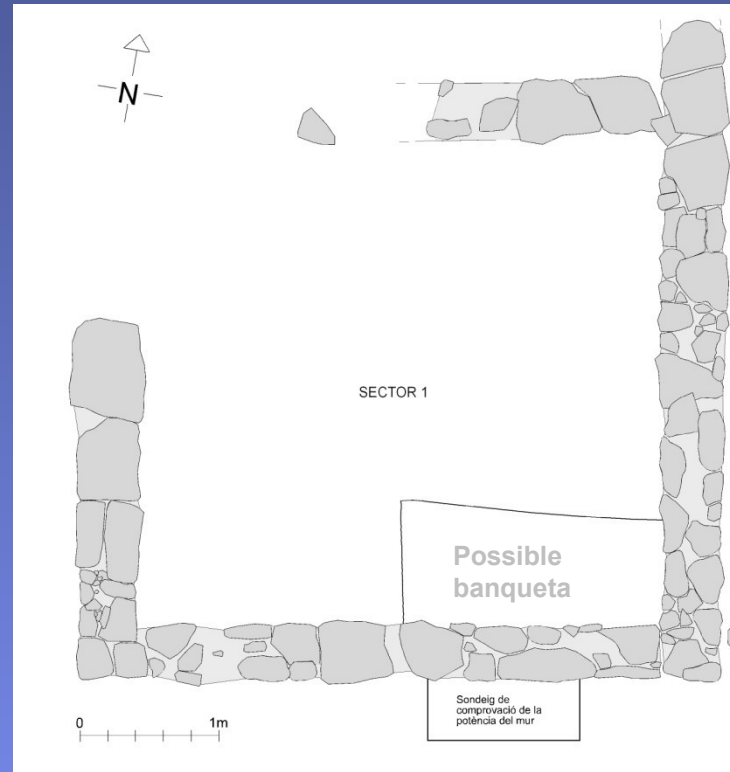
EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 5. Edifici Central (Camp Central).

ESTRUCTURES:

- Habitació pertanyent a un edifici de majors dimensions.
- Esfondrament de la coberta.
- Banqueta a l'extrem sud est.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 5. Edifici Central (Camp Central).

MATERIALS:

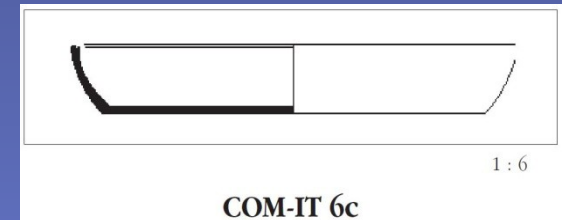
Ceràmica

Ceràmica comuna itàlica (100 aC – 50 dC):

- Producció originària de la zona de l'actual Itàlia.
- Destinades a la cuina i a la taula.

Grans recipients (tapadora).

Produccions locals.
Campanianes.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.3. Sondeig 5. Edifici Central (Camp Central).

INTERPRETACIÓ

- Les estructures arqueològiques es troben a 30 cm de la superfície.

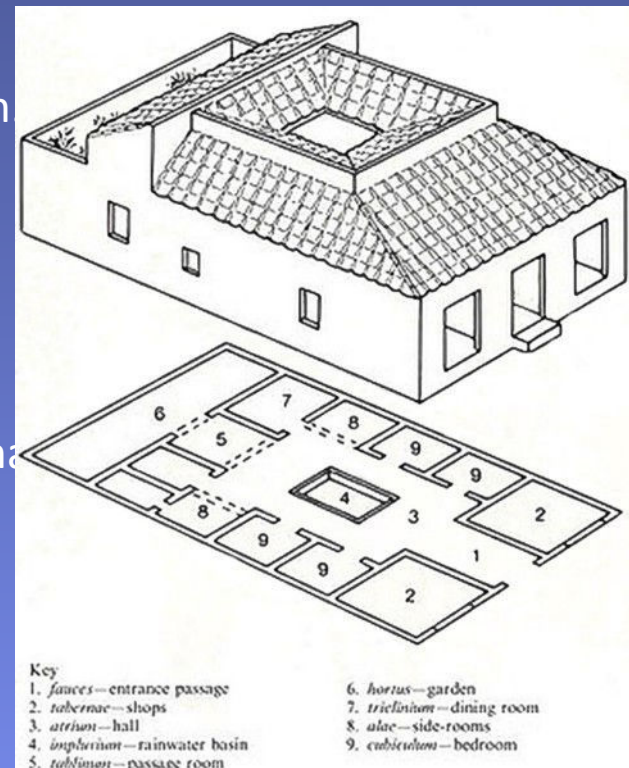
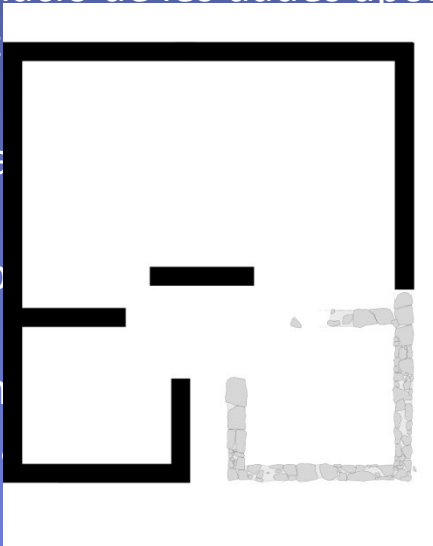
- Confirmació de les dades aportades per la prospecció: a un edifici més gran.

- Localització de la coberta.

- Cronològic

- Funcionament: més que l'estança no ha estat excavada. manca de materials arqueològics.

- Hipòtesi: domus itàlica.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

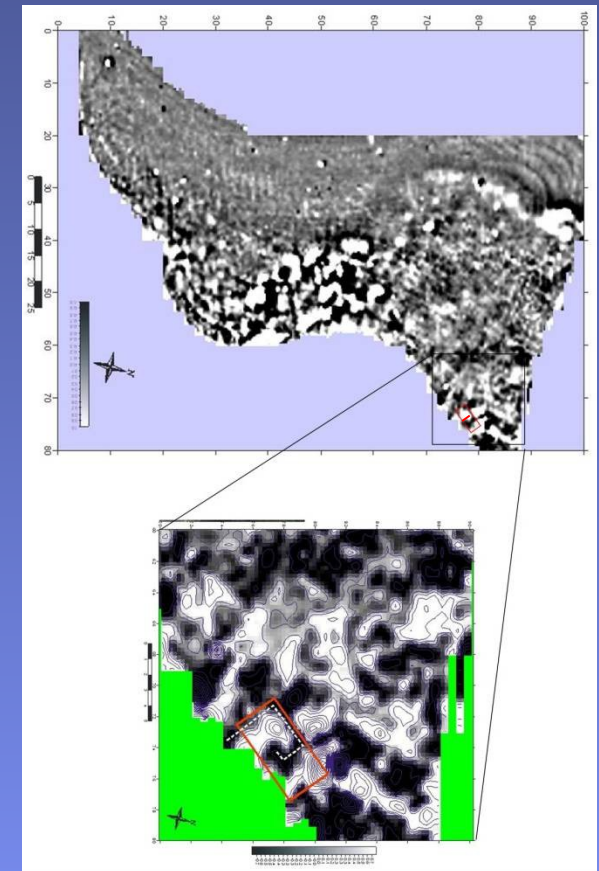
4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 1. (Camp Est).

MOTIVACIÓ

1.Comprovació de la naturalesa del marge del camp que es veia a nivell superficial (sospita de que es tracti de la muralla que clouria el turó).

2.Comprovació de les dades aportades per la prospecció geofísica, que indicava la presència d'una estructura rectangular adossada a l'interior del mur.

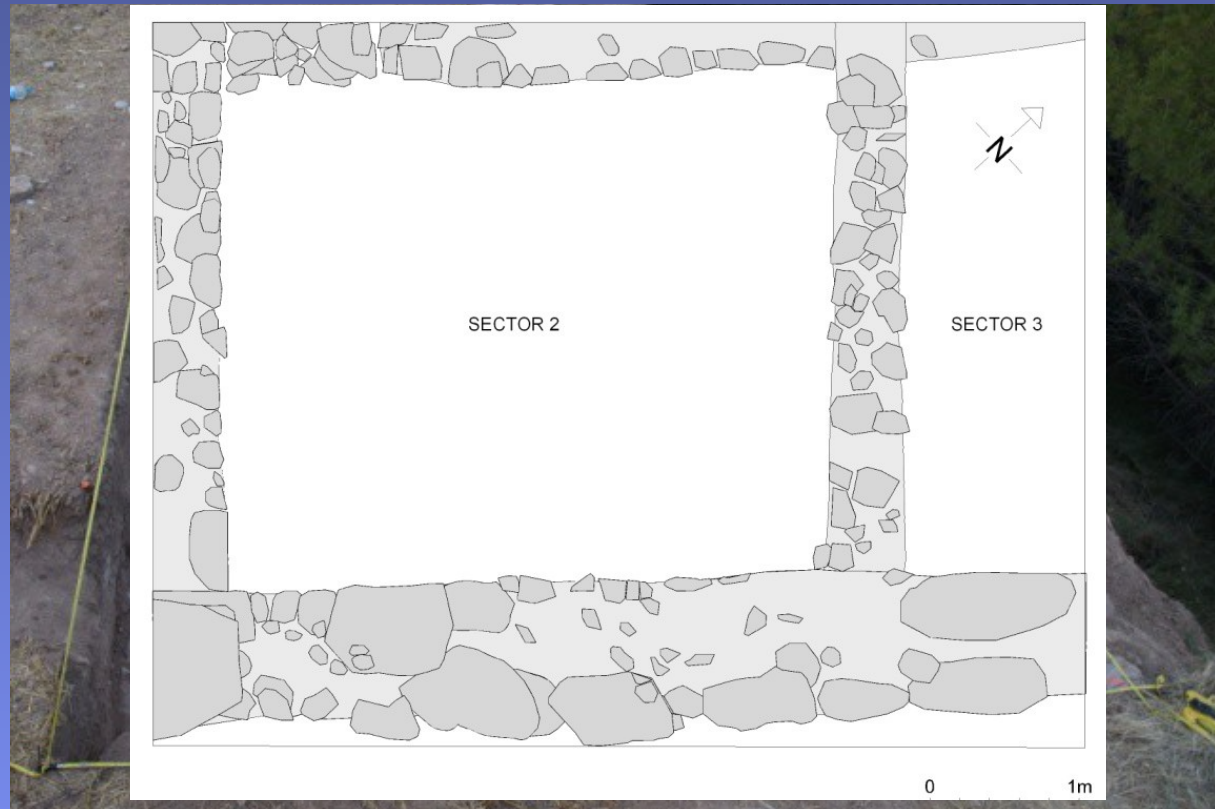
EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 1. (Camp Est).

ESTRUCTURES:

- Muralla: el doble de gruixuda que la resta de parets.
- Dues estances adossades a la muralla.
- Sector 2: obertura al nord-oest. Al possible carrer?

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

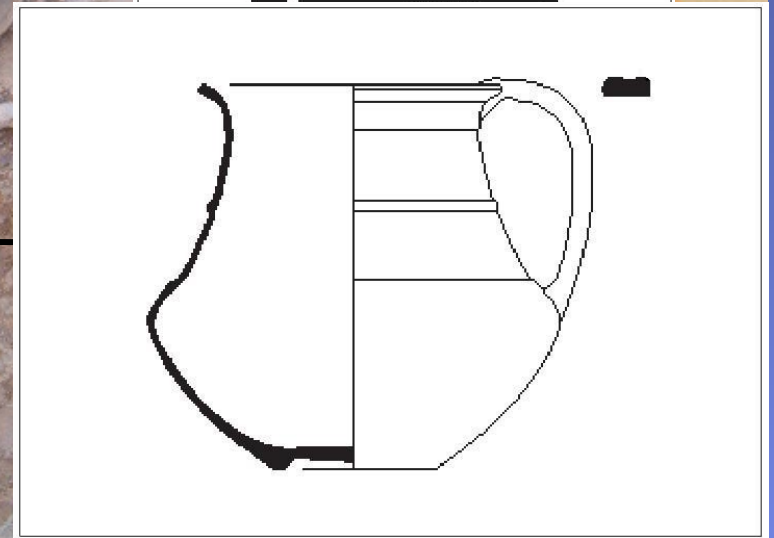
4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 1. (Camp Est).

MATERIALS:

Ceràmica

- Ceràmica incisa i pintada (1250-1500 aC):
- Altres ceràmiques de cuina i emmagatzematge: gerres amb nansa, vols, etc.

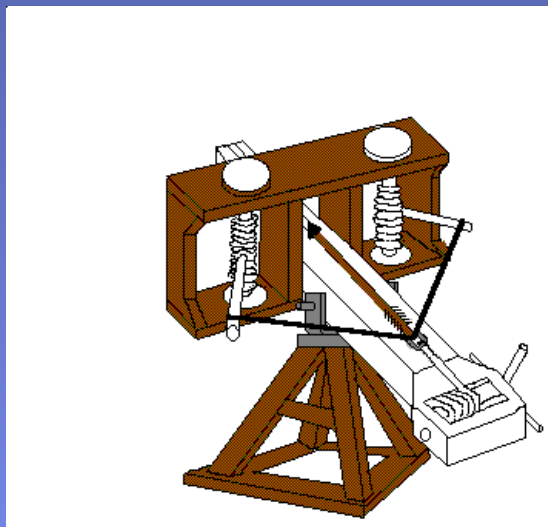
EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

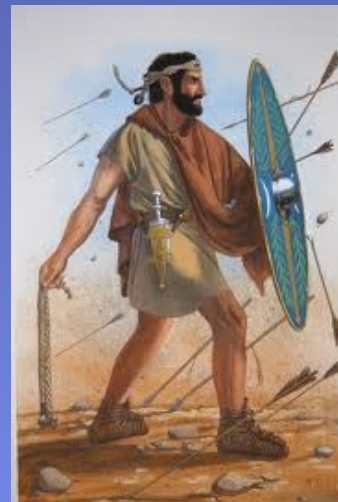
4.2. Sondeig 1. (Camp Est).

MATERIALS:

Armament

Punta de balista

glandes

pilum

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 1. (Camp Est).

MATERIALS:

Eines i altres materials

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2. Sondeig 1. (Camp Est).

INTERPRETACIÓ

- Les estructures arqueològiques es troben entre 50 i 80 cm de la superfície.
- Confirmació de les dades aportades per la prospecció geofísica: Localització de la muralla i dues estances adossades a aquesta.
- Cronologia: entorn del s.I aC.
- Espai multifuncional:
 - Gran varietat de materials: grans recipients d'emmagatzematge, vaixel·la, eines (hams, fusaioles, etc.).
 - No ha estat utilitzat habitualment com a habitatge, ja que no té llar de foc.
- Espai destruït en el marc d'un enfrontament: material caigut i material bèl·lic.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.5. Muralla. (Camp Est).

Motivació

1. Comprovació de la forma com s'assenta la muralla.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

4. Intervenció 2010. Els Resultats

4.2 Conclusions.

1. La intervenció ens ha aportat dades de la fase més recent de l'assentament.
2. Cronologia: 80 / 35-25 aC. Moment en què la romanització ja estava avançada, en el qual es produeixen les guerres civils entre romans: Guerres Sertorianes (83-72 aC) i Guerra Civil entre Juli Cèsar i Gneu Pompeu (49-45 aC).
3. Indicis clars de destrucció:
 - Incendi en el sondeig 4.
 - Destrucció del material arqueològic i elements bèl·lics en el sondeig 1.
4. Material arqueològic singular: Campaniana C.

CONCLUSIÓ: Cal pensar que Puig Ciutat es correspon amb un assentament altament romanitzat, que es va veure involucrat en els enfrontaments del s. I aC, en el marc dels quals s'hauria d'ubicar la seva destrucció i abandonament.

EXPLORANT PUIG CIUTAT: PRIMERA CAMPANYA D'EXPLORACIÓ I EXCAVACIÓ 2010

5. Mirant al futur..

La campanya 2010 ha donat molta informació, moltes sorpreses. Però també moltes preguntes:

- Perquè Roma tenia interès en controlar el Lluçanès?
- Perquè Puig Ciutat va tenir un final violent?
- Com era Puig Ciutat abns de l'arribada dels romans?
- Com vivien els habitants de Puig Ciutat?

A part de les preguntes científiques, també caldrà convertir Puig Ciutat en una eina econòmica i cultural per a Oristà i el Lluçanès.

- El projecte ha de ser un projecte col·lectiu de tots els municipis
- Les campanyes 2010 i 2011 han de servir per a dissenyar la recerca i l'aprofitament turístic
- Puig Ciutat ha de servir d'aparador del patrimoni històric del Lluçanès